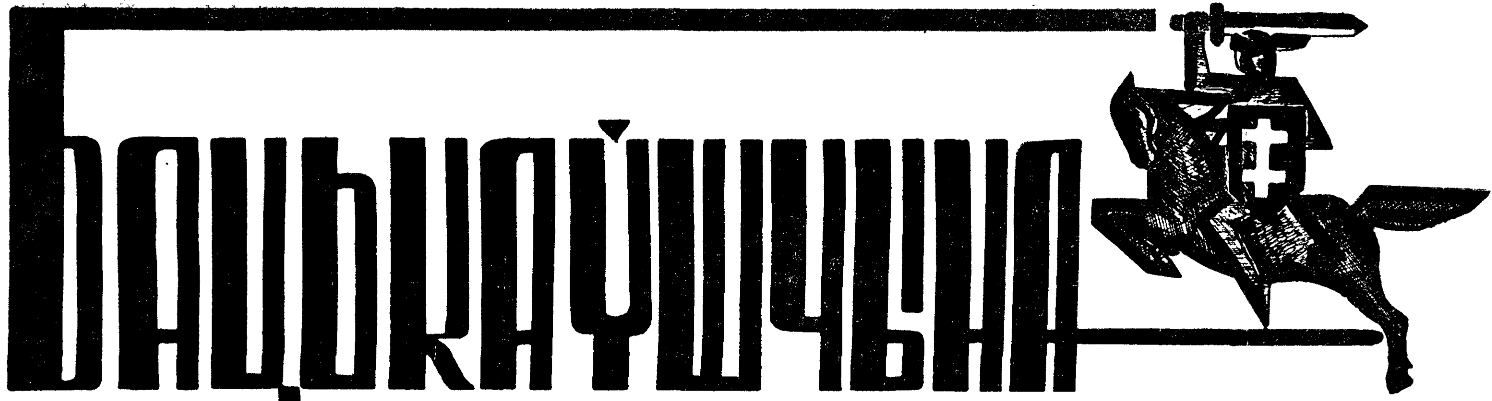

ОРГАН БЕЛАРУСКАИ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "BACKAUSCYNA" ("FATHERLAND")

Responsible Publisher: Wladimir BORTNIK

Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verlag, G.m.b.H.
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

Post Adress: "Backauscyna", München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III
Die Administration der Weißruthenischen Zeitung „BACKAUSCYNA"
München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND" | LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

№ 49 (128) — Нядзеля 7 сьнежаня 1952 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 6

Масква баіцца «буржуазнага нацыяналізму»

НА ПАДСТАВЕ МАТАРЫЯЛАЎ XX ЗЬЕЗДУ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Чаго найбольш баіцца расейскі бальшавізм на Беларусі і з чым вядзе найбольш бязьлітаснае змаганьне, дык гэта з праявамі беларускага нацыяналізму, які, ад пачатку паходу расейскага шавінізму супраць беларускага нацыянальнага руху ў БССР, г. зн. ад 1929—30 гадоў, насіў у афіцыяльным савецкім лексыконе розныя назвы: «нацыянал-дэмакратызму» або «наццэмаўшчыны», «нацыянал-фашызму», «нацыянальнай абмежаванасьці», «нацыяналістычных ухілаў» і, напасьледак, найбольш сьвежы й сяньня актуальны тэрмін «буржуазнага нацыяналізму». І як ня вынішчаўся гэты нацыяналізм, якія жорсткія ня прыймаліся меры дзеля ягонага выкараненьня з душы беларускага народу, сколькі не расстрэльвалася, арыштоўвалася й высылалася ў канцэнтрацыйныя лягеры прымусовай нявольніцкай працы беларускіх дзяржаўных дзеячоў, навукоўцаў, пісьменьнікаў, працаўнікоў культуры й наагул інтэлігенцыі, гэты нацыяналізм усё-ж такі жыве і, будучы затоеным у душы беларускага народу, час ад часу спантанічна прарываецца на паверхню, як неадлучны элемэнт народнае сьведамасьці.

І ў гэтым нічога дзіўнага. Нацыянальная ідэя, якая ў працэсе беларускага нацыянальнага адраджэньня яшчэ перад першай сусьветнай вайной глыбака пранікла ў народныя масы, дасьпела й замацавалася ў працэсе нацыянальна-вызвольнага змаганьня ў канчатковай фазе першай сусьветнай вайны і ў першым дзесятку год пасьля ейнага заканчэньня, сталася галоўным, творчым і будуючым зьместам жыцьця, думак і імкненьняў беларускага народу. Прымусіць народ вырачыся свайго нацыянальнага зьместу абазначае прымусіць вырачыся самога сябе. Прымусіць яго ненавідзіць усяго свайго найдаражэйшага, роднага, беларускага, абазначае прымусіць ненавідзіць самога сябе.

Адным з найбольш пашыраных бальшавіцкіх лёзунгаў зьяўляецца самахвальскі лёзунг наступны: «Няма такіх крэпасьцяў, якіх ня бралі-б бальшавікі». І гэты лёзунг у бальшыні выпадкаў адказвае запраўднасьці, бо пры помачы фізычнай сілы дзяржаўнага апарату, пры помачы безагляднага крывавага тэрору МГВ вельмі лёгка можна ўзяць усякую «крэпасьць» у нутраным жыцьці Савецкага Саюзу. Але толькі ня «крэпасьць» нацыянальную. Беларуская нацыянальная ідэя, любоў да ўсяго свайго роднага, імкненьне да выяўленьня свайго нацыянальнага «я», адпор супраць прымусова насаджванай русыфікацыі й прытоены бунт супраць антыбеларускага курсу камуністычнай партыі й дзяржаўнага апарату зьяўляюцца, хоць пасыўнымі, але ў сваей патэнцыі на столькі сільнымі сярод беларускага народу, што бальшавікі пры кажнай магчымасьці й нагодзе не на жарты б'юць трывогу й заклікаюць да бязьлітаснага змаганьня з «буржуазным нацыяналізмам», ставячы гэта, як адно зь першых і найважнейшых заданьняў камуністычнае партыі.

XX-ы зьезд камуністычнай партыі Беларусі, які, як мы ўжо пісалі, выявіў руінны стан беларускай прамысловасьці й сельскай калгаснай гаспадаркі, даў нам ня мала матарыялаў і фактаў аб тым, што варожая й чужая беларускаму народу камуністычная ідэялёгія сярод яго ніяк ня прывіваецца, а калі й прывіваецца, дык толькі павярхоўна, што ёсьць многа ідэялягічных адхіленьняў ад генэральнай лініі, што і далей, як і перад гэтым, разьвіваецца беларускі «буржуазны нацыяналізм», што беларускі народ псыхалягічна яшчэ не перарадзіўся і ўспрыймае ўсякія камуністычныя экспэрымэнты й «дасягненьні», як зьявішчы для яго чужыя, у найлепшым выпадку абыякавыя.

І гэта ўсё ў той час і пры тых абставінах, калі камуністычная партыя, не гаворачы ўжо аб ворганах МГБ, прадпрыймае грандыёзныя меры дзеля ідэялягічнага перавыхаваньня масаў. Апрача ўсей савецкай літаратуры, прэсы, кіно і радыя, якія ў цэласьці пастаўленыя на службу камуністычнага выхаваньня масаў, як падаў у сваім справаздачным дакладзе на зьезьдзе сакратар цэнтральнага камітэту камуністычнай партыі Беларусі Н. Патолічаў, у 1951—52 навучальным годзе ў «партыйнай арганізацыі рэспублікі працавала: 14 вячэрніх унівэрсытэтаў марксызму-ленінізму, 273 вячэрнія партыйныя школы, 53 гурткі па вывучэньню дыялектычнага і гістарычнага матарыялізму, 33 гурткі па вывучэньню палітычнай эканоміі, 6.182 гурткі па вывучэньню гісторыі ВКП(б), 2.398 палітшколаў і 1.566 гуртkоў па вывучэньню біяграфіяў Леніна й Сталіна». Адтуль-жа даведваемся, што «рознымі формамі партыйнай вучобы ахоплена больш 30.000 камсамольцаў і 69.000 беспартыйных». Далей Патолічаў інфармуе, што за 1951—52 навучальны год было прачытана 30.892 прапагандова-палітычных лекцыяў. Дзеля замацаваньня камуністычных уплываў на ўсей тэрыторыі БССР, у кажным горадзе, мястэчку й навет вёсцы стала працуе цэлая армія прафэсыянальных агітатараў. Вось іхная колькасьць у Беларусі: «Да правядзеньня агітацыйна-масавай работы прыцягнута больш 170 тысячаў агітатараў. Агітатарамі працуюць 60.515 камуністых, 54 тысячы камсамольцаў і больш 55 тысячаў беспартыйных». Дзеля разгарненьня «прапаганды марксыстоўска-ленінскай тэорыі, узмацненьня камуністычнага выхаваньня працоўных» зьявіўся выпуск на беларускай мове 4-га выданьня твораў Леніна і трынаццаць томаў твораў Сталіна. Якое вялікае значэньне прыдаецца прапагандова-агітацыйнай літаратуры, сьветчыць наступны факт: «За апошнія два гады Дзяржвыдавецтва БССР выпусьціла 83 назвы твораў Маркса, Энгельса, Леніна й Сталіна тыражом у 1 мільён 370 тысячаў эгзэмпляраў» (усе цытаты із «Зьвязды» за 22. 9. 52). І гэта ўсё для рэспублікі з насельніцтвам у 10 мільёнаў чалавек!

Ня глядзячы на ўсе гэтыя мерапрыемствы, на густую сетку палітычна-прапагандовых школаў і курсаў, на вялізарную армію вышкаленых агітатараў ды на мільённыя тыражы палітычнай літаратуры, ідэялягічная праца камуністых усё-ж такі ня клеіцца й вынікі ейныя жалюгодныя.

Перадусім нездавальняюча праводзіць ідэялягічную работу і астаецца далёка з заду ад савецкіх вымаганьняў Акадэмія Навук БССР, установа, якая мае за заданьне быць вядучым дзейнікам у працэсе камуністычнага выхаваньня. Патолічаў змушаны быў заявіць: «У радзе навуковых установаў ня зроблена ўсіх неабходных вывадаў з указаньняў і мерапрыемстваў, праводжаных партыяй па ўздыму ідэялягічнай работы і ўзмацненьню змаганьня супраць праяўленьняў буржуазнай ідэялёгіі. Праверка паказала, што Інстытут біялёгіі Акадэміі навук БССР доўгі час стаяў у баку ад актуальных пытаньняў савецкай біялягічнай навукі ... У Інстытуце філязофіі навукова-дасьледчая работа праводзілася на нізкім ідэйна-тэарэтычным узроўні. Акадэмія навук выдала рад работ, якія маюць сур'ёзныя тэарэтычныя й палітычныя памылкі» («Зьвязда» за 22. 9. 52). Ня лепей стаіць справа й зь беларускай савецкай літаратурай. Гэтак старшыня Саюзу савецкіх пісьменьнікаў БССР П. Броўка ў сваім дакладзе заявіў: «Але трэба сяньня па шчыраму сказаць, што беларускія пісьменьнікі яшчэ поўнасьцю ня выканалі гістарычных рашэньняў ЦК ВКП(б) па ідэялягічных пытаньнях у літаратуры і не стварылі такіх твораў, у якіх-бы з поўнай глыбінёй адлюстроўваліся працоўныя подзьвігі рабочай клясы, калгаснага сялянства, савецкай інтэлігенцыі». («Зьвязда» за 25. 9. 52).

У вагульным адхіленьні ад ідэялягічнай лініі мамэнтам найважнейшым, а для расейскага бальшавізму найбольш небясьпечным, зьяўляецца ўспомнены ўжо беларускі «буржуазны нацыяналізм», як сяньня афіцыйна называюцца ўсякія праявы беларускага патрыятызму й абароны перад абнаглелай прымусовай русыфікацыяй. Аб гэтай нацыянальнай «гэрэзіі» бальшавікі стараюцца не гаварыць адкрыта, баючыся ейнай запладняючай сілы, яны ўважаюць за больш мэтазгоднае гэтае зьявішча прамаўчаць і змагацца зь ім найбольш бязьлітаснымі спосабамі, але цішком. Але беларускі нацыянальны рух зьяўляецца, як відаць, на столькі сільным і масавым, што Патолічаў, як і некаторыя іншыя прамоўцы на зьезьдзе, а ў першую чаргу ўспомнены ўжо старшыня Саюзу савецкіх пісьменьнікаў БССР П. Броўка, уважалі аднак за патрэбнае прысьвяціць яму зусім не апошняе месца.

Гэтак Патолічаў у сваім справаздачным дакладзе змушаны быў сьцьвердзіць наяўнасьць беларускага «буржуазнага нацыяналізму», калі гаварыў: «ЦК ВКП(б) ускрыў таксама сур'ёзныя недахопы ў кіраўніцтве ЦК КП(б)Б абкомамі й сельскімі райкомамі партыі ў пастаноўцы арганізацыйна-партыйнай і палітычнай работы, у дзейнасьці партарганізацыяў заходніх акругаў, многія зь якіх нездавальняюча арганізавалі работу па ўцягненьню сялян у калгасы і не вялі рашучага змаганьня з кулакамі і буржуазнымі нацыяналістымі» («Зьвязда» за 21. 9. 52). Гэты «буржуазны нацыяналізм», як вынікае із словаў Патолічава, асабліва ярка выяўляецца ў беларускай літаратуры. Там, між ін-

(Заканчэньне на 3 балоне)

Весткі з шырокага сьвету

Прыгаворы сьмерці ў Праскім працэсе. Вялікі Праскі паказовы працэс супраць 14-ёх вядучых чэхаславацкіх камуністых, пасьля шасьцідзённага трываньня, закончыўся 27 лістапада сёлета прыгаворам кары сьмерці для 11-ёх абвінавачаных на чале із былым генэральным сакратаром чэскай камуністычнай партыі Рудольфам Сланскім і былым міністрам замежных справаў Уладзімерам Клемэнцісам. Тры астальныя абвінавачаныя засуджаныя на кару дажыцьцёвага ўвязьненьня. Усе засуджаныя былі абвінавачаныя ў зрадзе бацькаўшчыны і ў змове супраць партыі й Савецкага Саюзу, шпіянажы й сабатажы, у «цітаізьме й трацкізьме», у сыянізьме й нацыяналізьме. Той факт, што сярод засуджаных бальшыня ёсьць жыдоў, гаворыць за тым, што ў сатэлітных дзяржавах распачаўся войстры антысэміцкі курс. Апінія Захаду ўважае, што запраўднай мэтай працэсу было знайсьці ахвяраў, на якіх можна было-б зьвярнуць віну за гаспадарскі хаос у Чэхаславаччыне.

Цяпер чарга на Польшчу. Варшаўская камуністычная газэта «Трыбуна Люду» выступіла 26 лістапада з абвінавачаньнем супраць арыштаванага цяпер былага віцэ-прэм'ера Польшчы Гамулкі, што ён «меў вызначанае ў Польшчы тое самае заданьне, што Сланскі ў Чэхаславаччыне, Райк у Мадзяршчыне і Костаў у Баўгарыі». Гэта ўважаецца за паказьнік, што Гамулка й рад іншых польскіх камуністых хутка таксама засядуць на лаве абвінавачаных.

Перад вырашальным боем у Індакітаі. Вайна ў Індакітаі дасягнула крытычнай фазы для французаў. Пасьля здабыцьця камуністымі сільнага французкага апорнага пункту Сонгла ў французскіх руках астаецца толькі адзін апорны пункт важнага значэньня — Назам. У галоўнай гасподзе французскіх збройных сілаў гэты пункт называюць «індакітайскім Вэрдэнам», на якім мусяць канчальна заламацца наступальныя акцыі ветмінцаў. Пад Назам ужо падходзіць з усіх бакоў каля 20.000 камуністычных паўстанцаў зь Ветміну з мэтаю ягонага здабыцьця і ачышчэньня сабе дарогі для маршу ў правінцыю Таі. Агульна ўважаецца, што хутка разыграецца генэральны бой за Назам, які будзе мець вырашальнае значэньне.

Савецкая зброя ў Індакітаі. Фаховыя экспэрты амэрыканскіх міністэрстваў замежных справаў і абароны заявілі, што камуністычныя збройныя сілы ў Індакітаі атрымліваюць савецкую зброю й вайсковыя матарыялы, якія прысылаюцца ў Індакітай трансазыяцкімі шляхамі цераз Сібір і чырвоны Кітай. Французскім вайсковым аддзелам удалося захапіць у паўстанцаў 25 тонаў знарадаў савецкага паходжаньня, некалькі аўтаў горкаўскага заводу імя Молатава й іншыя вайсковыя матарыялы, выробленыя ў Савецкім Саюзе.

Карэя перад прыездам Айзэнгаўэра. Прыгатаваньні да адведзінаў нававыбранага прэзыдэнта ЗША Айзэнгаўэра ў Карэі, якія распачаліся ў мінулым тыдні пад асабістым наглядам галоўнакамандуючага збройнымі сіламі ЗН генэрала Клярка, прадаўжаюцца. Сільныя аддзелы паўдзённакарэйскай паліцыі й войскаў ЗН занялі становішчы ў Сэулі й вакол Сэуля з мэтаю ўтрыманьня спакою й парадку падчас адведзінаў. Ня гледзячы на тое, што дакладны тэрмін прыбыцьця сюды Айзэнгаўэра яшчэ ня ведамы, на вуліцах Сэулю і на паасобных дамох віднеюцца ўжо многія транспарэнты з прывітаньнямі для высокага гасьця.

Паўдзённакарэйская армія здала свой эгзамен. Камандуючы 8-ай амэрыканскай арміяй у Карэі генэрал ван Фліт у вадным газэтным артыкуле падаў да ведама, што 60% усяго, на 250 клм. даўжыні, фронту утрымліваюць выключна войскі Паўдзённай Карэі, тады, калі амэрыканскія жаўнеры трымаюць 25% усяго фронту, а астальных 15% войскі іншых заходніх дзяржаваў — сяброў ЗН. Ён сьцьвердзіў, што паўдзённакарэйскія жаўнеры зьяўляюцца дасканалымі і ў наземных баёх перавышаюць амэрыканцаў.

Карэйскі білянс. Паводля паведамленьня міністэрства абароны ЗША карэйская вайна каштуе Амэрыцы каля 5 мільярдаў даляраў у год, тады, калі ўвесь амэрыканскі ваенны бюджэт зьяўляецца амаль у дзесяць разоў большым. Амэрыканскія страты ў Карэі выносяць дагэтуль 107.000 раненых і прапаўшых бязь вестак і роўна 22.000 забітых.

Султан Марока дамагаецца поўнай незалежнасьці. У сваей вялікай трановай прамове, сказанай з нагоды 25-лецьця ўступленьня на трон, султан Марока Сідзі Могамэд выступіў з дамаганьнем надаць для Марока поўную незалежнасьць. Ён заявіў, што жаданьне мараканскага народу самавызначыцца ў ніякім выпадку, пры добрай волі, не адаб'ецца на францускa-мараканскай прыязьні.

Праграма новага прэм'ера Іраку. Новы прэм'ер-міністар Іраку, генэрал Нур Альдзін Магмуд, пасьля зламаньня нацыяналістычных заварушэньняў у Багдадзе, асьветчыў цераз радыё, што ягоным галоўным заданьнем зьяўляецца завесьці парадак і спакой у дзяржаве. Адначасна ён падаў да ведама палітычную праграму свайго ўраду, што складаецца з наступных пунктаў: 1. Абніжэньне падатковых цяжараў, 2. Бясплатнае школьнае навучаньне, 3. Паднясьце гаспадарскае ўзроўні краіны, 4. Узмацненьне й мадэрнізацыя арміі, 5. Судовае пакараньне вінаватых за апошнія крывавыя заварушэньні, 6. Ліквідацыя карупцыі, 7. Паляпшэньне сацыяльнага забясьпечаньня й апекі, 8. Стварэньне камісыі із спэцыялістых у галіне права й адміністрацыі дзеля прыгатаўленьня праектаў далейшых законаў.

Змаганьне з тэрарыстычнай арганізацыяй Маў-Маў. Брытанскі міністар для справаў калёніяў Олівэр Літэльтон асьветчыў 25 лістапада ў ніжняй палаце, што палажэньне ў брытанскай калёніі Кэніі ў Афрыцы, якая ўжо некалькі тыдняў знаходзіцца пад цяжарам тэрарыстычнай дзейнасьці тайнай арганізацыі Маў-Маў, зьяўляецца апошнім часам такім, што дае падставы для паважнага занепакаеньня. Ён зазначыў, што ўрад Кэніі ў бліжэйшым часе мусіць лічыцца з паважнымі труднасьцямі. У сталіцы калёніі Найробі 25 лістапада былі абвешчаныя новыя, далёка ідучыя, паўнамоцтвы для ўладаў Кэніі з мэтаю змаганьня з тэрарыстымі. Гэтыя новыя распараджэньні маюць на мэце скарачэньне нармальнай працэдуры пры накладаньні на нэграў зборных караў і дазваляюць шыбчэйшае рэалізаваньне гэтых караў.

Сіла амэрыканскага ваеннага флёту. Амэрыканскія морскія збройныя сілы маюць найвялікшы флёт, якога перад гэтым у мірныя часы ня мела ніводная дзяржава сьвету. Ён зьяўляецца такім вялікім, як усе іншыя флёты сьвету ўзятыя разам. Гэты флёт складаецца з наступных адзінак: 100 авіяносцаў, 15 лінейных караблёў, 75 крэйсэраў, 350 зьнішчальнікаў, 270 фрэгатаў і зьнішчальнікаў, ужываных для канвояў, 200 падводных лодак, 220 закладальнікаў мінаў і мінашукальнікаў, 150 разьведвальных караблёў і больш як 3.500 іншых караблёў. Савецкі Саюз мае толькі тры лінейныя караблі і 17 крэйсараў. Затое астаецца й надалей перавага Савецкага Саюзу ў падводных лодках.

Памёр Бэнэдэтто Крочэ. На 86 годзе жыцьця памёр 20 лістапада ў Нэаполі вялікі італьянскі філёзаф і тэарэтык эстэтыкі літаратуры сьветавай славы Бэнэдэтто Крочэ. Бэнэдэтто Крочэ, хаця сам не здабыў ніводнага акадэміцкага тытулу, зьяўляўся ганаровым доктарам найвыдатнейшых унівэрсытэтаў многіх краінаў сьвету. Як праціўнік фашызму, падчас другой сусьветнай вайны ён быў інтэрнаваны ў лягеры ў Торонто, адкуль яго вызвалілі альянты.

Брытанская сталёвая індустрыя ўзноў у прыватных руках. Унесены ў парлямант кансэрватыстымі праект закону аб звароце ў прыватныя рукі знацыяналізаванай папярэднім ляйбурыстаўскім урадам сталёвай і зялезнай індустрыі быў прыняты ў другім чытаньні 305 супраць 269 галасоў парляманту. Вынік галасаваньня быў для абедзьвюх партыяў неспадзеўкаю, бо кансэрватыстыя маюць у парляманце бальшыню толькі на 16 дэпутатаў. Значыцца за новым законам галасавала 21 сацыялістых.

Ад Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

«Бацькаўшчына» знаходзіцца ў цяжкіх матарыяльных умовах і далейшае ейнае існаваньне зьяўляецца сур'ёзна загрожаным. Нашыя надзеі, пакладаныя на падпішчыкаў, далёка не апраўдаліся, бо шмат ёсьць такіх, што аплачваюць належнасьць за газэту вельмі нерэгулярна й няпоўна, а некаторыя стараюцца мець яе зусім задарма, ня гледзячы на тое, што іхнае матарыяльнае палажэньне дазваляе за яе плаціць. А тымчасам эвэнтуальнасьць спыненьня выдаваньня «Бацькаўшчыны» была-б вялікім ударам для нашай нацыянальна-вызвольнай справы. Гэта бясспрэчна разумее кажны сьвядомы і ідэйны беларус. Але мала разумець гэта, а трэба проціўдзеіць, каб «Бацькаўшчына» не памерла. Калі-б усе тыя, што атрымліваюць і чытаюць «Бацькаўшчыну», поўна й рэгулярна аплачвалі за яе належнасьць, існаваньне й далейшае праспэраваньне газэты было-б забясьпечаным.

Таму зьвяртаемся ды ўсіх нашых чытачоў з гарачай просьбай — поўнасьцю ўрэгуляваць да Новага 1953 году ўсю залегласьць за газэту й аплаціць падпіску за 1953 год наперад. Дасюлешніх падпішчыкаў «Бацькаўшчыны» просім правесьці кажнаму ў сваей мясцовасьці акцыю папулярызацыі й пашырэньня нашае газэты з мэтаю прыдбаньня новых падпішчыкаў. Адначасна зазначаем, што ўсім тым, якія да Новага Году ня ўрэгулююць залегласьці за «Бацькаўшчыну», й не аплацяць падпіскі наперад, далейшая высылка газэты, пачынаючы ад 1 студзеня 1953 году, будзе неадхільна спыненая. Нашых Паважаных Прадстаўнікоў ува ўсіх краінах паза Нямеччынай гэтым просім абавязкава спыніць высылку газэты ад 1 студзеня 1953 году ўсім тым, якія ня выканаюць вышэй сказанага, а лішнія, заашчаджаныя такім спосабам, эгзэмпляры разаслаць у якасьці пробных нумароў тым беларусам, якія дагэтуль «Бацькаўшчыны» не атрымлівалі.

Грамадзяне Беларусы! Не дапусьцеце да таго, каб асталіся бяз роднага друкаванага слова!

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

Крызыс ілюзыяў

Калі вясной 1945 году была пакліканая да жыцьця Арганізацыя Задзіночаных Нацыяў, дык ейныя ініцыятары й арганізатары на Захадзе наіўна верылі, што станецца яна найвышэйшай інстытуцыяй згоднага міжнароднага супрацоўніцтва дзеля захаваньня доўгатрывалага міру, павышэньня дабрабыту й прагрэсу чалавецтва. Амэрыканскія аўтары Задзіночаных Нацыяў шчыра тады верылі, што й Савецкі Саюз, ня гледзячы на адменнасьць сваей сацыяльнай і палітычнай сыстэмы, уключыцца ў гэтае супрацоўніцтва й таму лёгка згадзіліся на прызнаньне за пяцьцю вялікімі дзяржавамі, у тым ліку й за Савецкім Саюзам, права вэта ў Радзе Бясьпечнасьці, якое ў руках гэтага апошняга сталася потым найвастрэйшым аружжам дзеля паралiжаваньня ўсякай пазытыўнай і канструктыўнай дзейнасьці гэтай міжнароднай арганізацыі.

Гэта была першая й найвялікшая памылка, пакладзеная ў васнову ЗН. Вынікі на сябе доўга ня далі чакаць, бо Савецкі Саюз разам з сваімі сатэлітамі зараз-жа пачаў сабатаваць канструктыўную дзейнасьць гэтае арганізацыі, уносіць у яе абструкцыю й дывэрсыю, разглядаючы Задзіночаныя Нацыі выключна як трыбуну для сваіх прапагандовых выступленьняў і нападаў на дэмакратычны Захад.

Дасюлешні сакратар Задзіночаных Нацыяў, нарвэжац Трыгвэ Лі, выбраны на першай генэральнай сэсыі ЗН у Сан Францыско ў 1945 г. на прапазыцыю Саветаў, і разглядаў сваё заданьне, як шуканьне кампрамісаў паміж дэмакратычным Захадам і камуністычным Усходам дзеля наладжаньня ўзаемнага супрацоўніцтва й згоднага сужыцьця народаў сьвету. Але гэтыя ілюзыі Трыгвэ Лі канчальна й беспаваротна разьвеіліся з мамэнтам выбуху карэйскай вайны, калі й для яго сталася ясным, што вайной гэтай дырыгуе Савецкі Саюз. Таму быў ён змушаны пакінуць дасюлешнюю нэўтральнасьць і згадзіцца на збройную інтэрвэнцыю Задзіночаных Нацыяў у Карэі, дзякуючы чаму стаўся прадметам войстрых атакаў з боку Савецкага Саюзу. Зразумеўшы, што ягоная ранейшая палітыка пацярпела поўнае банкроцтва, і здаючы сабе справу з таго, што вузёл супярэчнасьцяў і непаразуменьняў унутры ЗН што раз болей зацясьняецца, Трыгвэ Лі на цяперашняй сэсыі ЗН катэгарычна зложыў сваю дымісыю, што выклікала на Захадзе вялікае занепакаеньне, тым болей, што пытаньне ці знойдзецца хто-небудзь другі на гэтае адказнае й няўдзячнае становішча.

Арганізацыя Задзіночаных Нацыяў у сваім нутры была моцна падточанай камуністычнай агентурай, так як тварылася яна ў пэрыяд агульнага даверу да Савецкага Саюзу, які давер гэты пасьпешна выкарыстоўваў дзеля разбудаваньня густой сеткі свайго шпіянажу на Захадзе. Сярод чатырох тысячаў сталых урадаўцаў ЗН праціснулася шмат камуністых і людзей, што знаходзіліся на ўслугах савецкага шпіянажу. Таму з пачаткам цяперашняе сэсыі ЗН спэцыяльная камісыя амэрыканскага кангрэсу пачала праводзіць палітычную праверку ўрадаўцаў ЗН амэрыканскае дзяржаўнае прыналежнасьці й запатрабавала ад Трыгвэ Лі некаторых зь іх звольніць, а некаторым даць «часовыя» урлёпы. Калі дайшла справа да праверкі шэфа праўнага аддзелу сакратарыяту ЗН, амэрыканца Абрагама Фэллера, гэты апошні зарэагаваў самагубствам, выскачыўшы цераз акно свайго памешканьня з 12-га паверху на ньюёрскі брук. Гэты факт выклікаў таксама многа паважных засьцярогаў да самой арганізацыі, бо ён фактычна пацьвердзіў, што праўны дараднік Фэлер, у веданьні якога быў падбор і кантроля над 4.000 сталых урадаўцаў ЗН, сам ня быў чыстым.

Але два гэтыя выпадкі — з Трыгвэ Лі і ягоным найбліжэйшым супрацоўнікам Абрагамам Фэлерам — гэта толькі вонкавыя праявы глыбокай нутраной хваробы Задзіночаных Нацыяў. Найцяжэйшым аднак недамаганьнем гэтае арганізацыі, якое фактычна спаралiжавала ейную дзейнасьць поўнасьцю, зьяўляюцца, як мы ўжо зазначылі, непаможныя супярэчнасьці паміж Савецкім Саюзам і вольнымі дзяржавамі сьвету, супярэчнасьці, якія сяньня выступілі з усей вастрынёй у пытаньні карэйскае вайны, якая знайшлася на парадку дня цяперашняй сэсыі ЗН.

Дэмакратычны Захад, а ў першую чаргу Амэрыка дайшла да пераканаьня, што з гэтай вайной трэба ўсё-ж такі неяк пакончыць. Дасягненьне перамір'я, над якім доўгі час бясплодна радзіла мяшаная камісыя ў Панмунджоне, упіраецца, як ведама, у справу вымены ваеннапалонных. На самым пачатку пленарнай сэсыі паявіліся два праекты разьвязаньня гэтае справы: праект амэрыканскі, унесены 21-ой дзяржавай, удзельнікамі вайны ў Карэі, які абараняе прынцып дабравольнай рэпатрыяцыі ваеннапалонных, і праект савецкі, унесены Польшчай, які катэгарычна дамагаецца прымусовай рэпатрыяцыі. Калі было відаць, што ніводзін з гэтых праектаў ня будзе прыняты, Індыя, якая асабліва любіць накідаць розныя праекты кампрамісаў з Саветамі, унесла свой кампрамісовы праект. Гэты праект таксама абараняе прынцып дабравольнай рэпатрыяцыі, але прадугледжвае пакліканьне рэпатрыяцыйнай камісыі з чатырох неваюючых дзяржаваў: Польшчы, Швэцыі, Чэхаславаччыны й Швайцарыі, значыцца, дзьвюх камуністычных і дзьвюх некамуністычных, якія могуць пакліканьне сабе супэрарбітра для палагоджваньня спорных пытаньняў. Калі-ж такі супэрарбітар ня зможа быць пакліканы на працягу трох тыдняў, тады гэтае пытаньне вырашалі-б ЗН. Усе ваеннапалонныя былі-б перавезеныя, паводля гэтага праекту, у дэмілітарызаваную зону. Тыя зь іх пасьля апытаньня камісыяй, якія на працягу 90 дзён адмаўляліся-б ад рэпатрыяцыі, былі-б пераданыя палітычнай канфэрэнцыі, якая мела-б быць скліканая для вырашэньня палітычнай будучыні Карэі.

Індыйскую прапазыцыю падтрымалі ўсе арабскія краіны й Вялікабрытанія, затое Амэрыка аднеслася да яе з засьцярогай, бо яна не разьвязвае пытаньня тых ваеннапалонных, што адмовяцца ад рэпатрыяцыі. Напасьледак амэрыканская дэлегацыя заявіла, што яна можа згадзіцца на гэтую прапазыцыю пасьля ўнясеньня ў яе некаторых паправак. Аднак і індыйскі плян завіс у паветры, бо міністар замежных справаў СССР Вышынскі катэгарычна яго адкінуў, заяўляючы ў сваей прамове на палітычнай камісыі ЗН, што гэтая прапазыцыя «служыць выключна амэрыканскім інтарэсам», ёсьць скіраванай не на заканчэньне вайны, але на яе прадаўжэньне, і супярэчыць жэнэўскай канвэнцыі. Гэтая заява Вышынскага канчальна пахавала ўсякія магчымасьці разьвязаньня карэйскага канфлікту мірным шляхам, але за тое да некаторай меры сцэмэнтавала блёк некамуністычных дзяржаваў, якія ў гэтым пытаньні выказалі былі далёка ідучыя разьбежнасьці.

Але супярэчнасьці між Захадам і Ўсходам у справе Карэі — гэта толькі адзін, хоць і найважнейшы, пункт нязгоды на форуме ЗН. Горш тое, што ў сям'і вольных народаў сьвету зарысаваліся апошнім часам таксама не малыя разыходжаньні, якія нічога добрага не варожаць і стаяць на перашкодзе кансалідацыі некамуністычнага сьвету. Тая-ж самая справа Карэі выклікала, як ужо ўспаміналася, паважныя разыходжаньні між Амэрыкай з аднаго боку і Індыяй, арабскімі краінамі ды навет Вялікабрытаніяй — з другога. Гэтыя апошнія выразна выказаліся за шуканьнем далейшых кампрамісаў з Саветамі і супраць станоўчых мераў у карэйскім пытаньні. Хаця гэтыя разыходжаньні ў сувязі з адмовай Вышынскага прыняць індыйскую прапазыцыю цяпер згладзіліся, тым ня меней яны лішні раз паказалі, што краіны гэтыя не сьпяшаюцца падтрымліваць Амэрыкі ў ейнай станоўчай і цьвёрдай палітыцы супраць Савецкага Саюзу.

Другім пунктам разыходжаньняў у сям'і народаў Захаду зьяўляецца справа Марока й Тунісу, якая прывяла да завастрэньня дачыненьняў між Францыяй і Амэрыкай. Францыя ўважае, што гэта ейная нутраная справа й таму яна не павінна быць пастаўленая на парадак дня сэсыі ЗН. Амэрыка-ж, стараючыся бараніць прынцыпы карты ЗН і ня хочучы супраць сябе настройваць арабскіх краінаў, якія пляну прыцягнуць да антысавецкага фронту, падтрымала прапазыцыю апошніх, што ЗН маюць права ўмешвацца ў справы Тунісу й Марока.

Такім чынам на цяперашняй 7-ай сэсыі ЗН разыгрываецца змаганьне ўсіх супраць усіх. Хвальшывая аснова, на якой была пабудаваная гэтая арганізацыя, пачынае цяпер балюча мсьціцца, што некаторыя палітычныя абсэрватары навет уважаюць, што яна можа развалiцца, як некалі развалілася Ліга Народаў. Лічачыся з такой эвэнтуальнасьцю, ангельскі кансэрватыўны тыднёвік «Спэктатор» у нумары за 14. 11. 52 выказвае думку, што Паўночнаатлянтычны пакт па сваей структуры й сваіх мэтах зьяўляецца сяньня адзінай арганізацыяй, якая зможа замяніць Задзіночаныя Нацыі ў выпадку іхнага развалу.

Апошнія выпадкі ў ЗН вымоўна паказваюць, што гэтая арганізацыя, будучы пабудаваная на хвальшывых ілюзыях, перажывае сяньня свой глыбокі крызыс. А выхадам з гэтага крызысу можа быць толькі або грунтоўная й радыкальная рэарганізацыя гэтай міжнароднай установы й выгнаньне зь яе савецкіх абструктараў, або ейны развал. Бо-ж ня можа быць большага абсурду, калі ў пытаньні сяньняшняй агрэсыі ў Карэі й пакараньня агрэсара засядае за адным сталом дзяржава, якая зьяўляецца гэтым агрэсарам і якая мае ня толькі раўнапраўны ў гэтай справе голас, але й права вэта. У сувязі з гэтым Арганізацыя Задзіночаных Нацыяў ад самага свайго пачатку знаходзілася ўвесь час у стане крызысу, які, аднак, цяпер на столькі дасьпеў і паглыбіўся, што далейшае існаваньне гэтай міжнароднай установы ў яе дасюлешняй форме робіць немагчымым.

Алесь Крыга

Француская дылема у Індакітаі

АД РЭДАКЦЫІ: Хаця пра падзеі ў Індакітаі мала гаворыцца й пішацца ў параўнаньні з тым, што аб Карэі, тым ня меней Індакітай зьяўляецца пасьля Карэі другім важным пунктам ужо фактычна гарачай вайны на Далёкім Усходзе і можа мець ня меншае значэньне для разьвіцьця будучых выпадкаў. Ніжэй перадрукоўваем зь нямецкага тыднёвіка «Ді Цаит» (№ 47 за 20. 11. 1952) артыкул Моді, які пражывае ў сталіцы Індакітаю ў Сайгоне й зьяўляецца шырака паінфармаваным аб мясцовай сытуацыі.

*

Калі сяньня сцэптычны наведвальнік у Сайгоне, сталіцы Ветнаму, будзе сумлявацца аб незалежнасьці некамуністычнага Індакітаю, дык яму можна паказаць ветнамскія сьцягі, што ўзносяцца над дзяржаўнымі будынкамі. У гэтых будынках працуюць мясцовыя ўраднікі, якія заяўляюць, што ў міжчасе яны замянілі ўсіх ураднікаў француcкіх. У запраўднасьці францускія ўраднікі на працягу апошніх чатырох год з 8.300 былі зрэдукаваныя да лічбы 2.500. Апрача гэтага ўсюды вісіць партрэт цара Бао Даі, які павінен прыпамінаць наведвальнікам, хто зьяўляецца запраўдным гаспадаром гэтага краю.

Апрача гэтага многа ветнамцаў і бясспрэчна ўсе іншыя азыяцкія дзяржавы ўважаюць Бао Даі за француcкую марыянэтку. І ў запраўднасьці гэтак ёсьць. Замежны гандаль і фінансы падпарадкаваныя мяшанаму камітэту, у якім французы маюць права вэта. У пытаньнях замежнай палітыкі ўрад ня можа нічога прадпрыняць бяз згоды французаў. Некаторыя ключовыя становішчы так-жа ў нутраным упраўленьні зьяўляюцца яшчэ ў руках французаў, якія правільна спаклікаюцца на тое, што ёсьць недастаткова выкваліфікаванага пэрсаналу, каб можна было перадаць усе становішчы. Суседні ветмінскі ўрад камуністых гэтых засьцярогаў ня ведае. Гэта дае яму вялізарную перавагу ў вачох нацыяналістых, і калі полк Бао Даі ў запраўднасьці хоча мець пасьпех, ён мусіць абяцаць народу столькі, скольки й камуністыя.

Бао Даі ў параўнаньні з камуністымі знаходзіцца ў беспараўнаньня горшым палажэньні, бо ягоны ўрад не апіраецца на незалежніцкім руху, скіраваным супраць Францыі. Няма сумліву, што ягоны рэжым, калі-б навет французы ўзапраўды хацелі яму даць поўную незалежнасьць, для ветнамскіх нацыяналістых псыхалягічна ня быў-бы прыемлівым, бо гэты ўрад быў пасаджаны тымі каляністамі, дзеля ліквідацыі якіх ён абяцаў змагацца.

Бао Даі ведае пра гэта вельмі добра і таму паддаўся ён поўнасьцю французам. Ён зьяўляецца марыянэткай французаў не таму, што яны жадаюць замацаваць назаўсёды каляніяльную сыстэму, але таму, што ён бязь іх ня можа ўпраўляць краінай. Але ня толькі Бао Даі знаходзіцца пад ціскам панічнай дылемы, французам паводзіцца ня лепей.

Яны ў міжчасе вельмі добра пераканаліся, што яны на працягу апошніх пяць год паміма нячуваных ахвяраў у грашох і крыві нічога ў Індакітаі не дасягнулі. Горш за гэтую сьвядомасьць ёсьць для іх факт, што яны і ў будучыні нічога не дасягнуць, бо сытуацыя зьяўляецца наступнай: Занятая камуністымі часьць Індакітаю, Ветмін, ніколі ня можа быць поўнасьцю апанаваны, бо непасрэдна з другога боку на 1.000 клм. даўжыні граніцы з чырвоным Кітаем стаяць чырвоныя кітайскія арміі, у кожны час гатовыя машыраваць на поўдзень, так, як гэта сталася ў Карэі. Яны будуць машыраваць, як толькі паўстане небясьпека, што Ветмін мог-бы быць заняты, бо Кітай ніколі не дазволіць, каб адна з наймацнейшых камуністычных партыяў у паўдзённа-ўсходняй Азыі была зьнішчаная імпэрыялістымі.

Што чырвоны Кітай церпіць сяньняшні хісткі стан і ня дэцыдуецца на вайну цераз актыўны напад, ёсьць на гэта розныя прычыны. З аднаго боку гэта адказвае камуністычнай стратэгіі ў паў-

(Заканчэньне на 3 балоне)

ЯНКА КУПАЛА 4)

Раськіданае Гняздо

ДРАМА у 5-ех АКТАХ

ЗЬЯВА V

МАРЫЛЯ — ЗОСЯ

МАРЫЛЯ. (Як-бы сама да сябе). Такое было зь яго мілае дзіцянётка. Ведама — панскае! Што і казаць... Любіла яго ўсёроўна, як сваё роднае... Тады ўжо, пры грудзёх, панічоўская кроў іграла ў целе яго вутленькім... Чуць толькі стаў ручкі ў кулачок складаваць, шчыпецца бывала, моцна шчыпецца. А як сталі зубкі выразацца — кусаўся; як угрызе, то аж кроў выскача з грудзей. Маленькі яшчэ — а такі ўжо дасьціпны быў. І ці даўно было гэта, здаецца, як пры мне качаўся, а цяпер глядзі — хоць куды мужчына! (Да Зоські). Ці праўда, Зоська, што Сымон казаў? — Ці праўда, што ты да яго ў двор...

ЗОСЬКА. Мамачка! На што табе гэта канечне ведаць? Ці-ж ня ўсё роўна будзе? Калі гэта праўда — я згінула, калі гэта і няпраўда — я не ўваскрэсла... На небе маленькая зорка ўсьмяхаецца да вялікага месяца, а на зямлі вутлая калінка хінецца да крэпкага явара, а я — што?...

МАРЫЛЯ. Але ты ня ведаеш, што цябе чакае, як будзеш так хінуцца к яму, як калінка да явара? Сябе згубіш і нас вечным сорамам абняславіш. Ён паласіцца, паласіцца й кіне, як кідаюць зношаную вопратку на сьметнік. Толькі я ня веру, што Сымон казаў, і ніколі не паверу. Ты супакой мяне, дзеткі, і скажы, што гэта няпраўда. Я цябе выхавала, сваім малаком выкарміла і ты лгаць мне ня маеш права.

ЗОСЬКА. (Змагаючыся з сабой). Ня мучце мяне, мамка! Я й так сама змучылася за гэтыя два тыдні ад сьмерці таты. Штосьці такое страшна дзіўнае творыцца каля мяне і са мной, чаго я сваім бедным розумам і адгадаць не магу. Мамачка, ня пытайцеся ляпей: я лгаць ня буду, але ты сама ведаеш, ня ўсю і праўду можна казаць.

МАРЫЛЯ. Роднай матцы можна!

ЗОСЬКА. А калі я ўжо ня ведаю, дзе праўда, а дзе мана. Усё перамяшалася ў маёй няшчаснай галаве. Нейкі туман сіні — сіні — кругом мяне разаслаўся і я, здаецца, плаваю па ім, так ціха-ціха плаваю, як тыя гусі белыя на возеры, або вобалакі сівыя пад небам далёкім! І штосьці мяне кудысь цягне, бярэ за рукі, абымае ў пол і выносе з сабой так лёгка-лёганька, як ціхі вецер тую пярынку галубіную над гаем зялёным!

МАРЫЛЯ. Ты заўсёды была такая нейкая, што і сама я не магу разабраць — якая? Змалку дзён трудна было з табой да ладу прыйсьці. Усяе тае і гутаркі ў цябе было, што зь лесам, зь ветрам ды з крыніцай. Нешта нялюдзкае сядзіць у табе.

ЗОСЬКА. Ці-ж я вінавата, што я такая?

МАРЫЛЯ. Ты ў гэтым можа сама і ня вінавата, але затое вінавата ў тым, што Сымон казаў. Ён бачыў цябе зь ім заўчора ўночы.

ЗОСЬКА. Няпраўда, мамачка! Няпраўда! Я там ня была, — гэта можа толькі цень мой быў там. Але — пэўне цень! Я часам бачу, як цень мой адлучыцца ад мяне і пойдзе сабе недзе далёка-далёка! Праз высокія горы йдзе, над быстрымі рэчкамі і шчырымі барамі плыве, а пасьля ізноў ка мне вернецца і ходзе за мною сьледам, як-бы соча мяне. Тады на мяне страх нападае. Ох, баюся я гэтага свайго ценю, як відма якога з таго сьвету баюся!

МАРЫЛЯ. Дык гэта цень твой там быў?...

ЗОСЬКА. Цень, мамачка, цень! Я сама ня была там. Каго я там ня бачыла?

МАРЫЛЯ. (Устаўшы). Ня веру я табе! Ты вечна толькі штосьць нязвычайнае выдумляеш, каб толькі мазгі каму завясьці і аплуціць. Але вось што: прысягні, што гэта няпраўда, што ты сама туды не хадзіла! Прысягні! Іначай і мяне з розуму зьвядзеш, як сама ўжо, відаць, сходзіш.

ЗОСЬКА. (Устаючы). Прысягну, мамачка! На што хочаш — прысягну, што гэта цень мой быў. На што хочаш прысягну! Руку дам праз сваю галаву.

МАРЫЛЯ. Ня трэба мне твае галавы. (Паказаваючы на абраз). Вось, перад Богам прысягай! Перад яго абразом. (Зоська змагаецца з сабой). Ну, чаго чакаеш? Станавіся на калені і прысягай!

ЗОСЬКА. (Апускаючыся на калені перад абразом). Мамка, я баюся! Страх нейкі ўсю мяне праймае.

МАРЫЛЯ. Складай пальцы на крыж і прысягай! Іначай, я асьляплю цябе, каб да сьмерці туды сьцежкі не знайшла!

ЗОСЬКА. (Складаючы пальцы на крыж). Мамка, мамачка! Ня губеце мяне! Я не магу!... Я ня ведаю, каторая з нас цень мой, а каторая я сама?

МАРЫЛЯ. А калі я табе вочы выкалю, тады даведаешся? Га! Даведаешся тады? (Чуваць прыбліжаючаяся насьвіставаньне).

ЗОСЬКА. (Прасьвятлеўшы). Мамачка! Ён, сам цень мой — ідзе! Удваіх зь ім будзем прысягаць!

МАРЫЛЯ. (Заламаўшы рукі на чале). Што са мною? Што зь ёй? Што за благі дух яе папутаў? Развалена хата, закопаны бацька, а яна?... (Глуха). Зоська! Зосячка!...

ЗОСЬКА. (Як-бы ў экстазе). Мама! Мамачка! Ясны месяц да залатой зоркі плыве, зялёны явар да калінкі свае хіліцца, а ён — цень мой — з далёкіх краёў да мяне прыбывае, дарагія падаркі прыносе: гарачае сэрца, задумную душу, бязьмежнае мілаваньне!...

МАРЫЛЯ. Што з табой, Зоська?... Зосячка!... (Уходзе паніч).

ЗЬЯВА VI

МАРЫЛЯ — ЗОСЬКА — ПАНІЧ

ЗОСЬКА. (Ухопляваецца й распасьцертымі рукамі хоча кінуцца к панічу, але Марыля, сама гэтага ня бачучы, загараджавае ёй сабою дарогу). Паніч, Панічок к нам прыйшоў!

ПАНІЧ. (Пакручаваючы палачкай). Ці Сымон дома?

МАРЫЛЯ. Дома, панічок! Ён толькі недзе выйшаў; зараз верніцца.

ЗОСЬКА. (Падносіць панічу ўслончык і засьцілае хусткай). Садзецеся, панічок. Я... мы так рады, што ты... што вы прыйшлі, так рады... Садзецеся.

ПАНІЧ. Не ўважай, Зоська, маю час і пастаяць. (Паўза). Што гэты Сымон ваш думае? Чаму ён ня выносіцца адгэтуль і вам не дае якога-небудзь прыстанішча?

ЗОСЬКА. Мы скора, панічок, выедзем. Ня гневайцеся!

МАРЫЛЯ. Вельмі ён заеўся; я — маці яго — і то не магу нічога зрабіць зь ім. Бяда, панічок, зь дзяцьмі, бяда!

ЗОСЬКА. Сымону жаль па тату адойдзе, і мы пойдзем. Ня будзем тут векаваць і дакучаць панічу. Пэўне, што ня будзем.

ПАНІЧ. Праз бацькава і яго ўпорства хату толькі напрасна прышлося раськідаць.

ЗОСЬКА. Нічога, панічок. Шкода толькі, што тата павесіўся, а мамку прыйшлося хворую выносіць.

ПАНІЧ. Як-жа цяпер здароўе Лявоніхі?

МАРЫЛЯ. Дзякую панічу за пытаньне! З тыдзень яшчэ не магла пасьля таго хадзіць, а цяпер як-колечы валачу ногі; каб толькі скарэй куды-небудзь далей завалачыся!

ПАНІЧ. (Садзячыся на ўслончыку). Ну, а як Зоська гадуецца?

ЗОСЬКА. Як панічок бачыце! Жыву апошнія часы на сьвеце і сьвету ня бачу. Адна мая радасьць, адно маё шчасьце, калі з та... калі ў ночы сны цудоўныя бачу, калі думкамі плыву к та... к свайму месячыку яснаму.

Г. А. ТАКАЕЎ

Некаторыя пытаньні рэвалюцыйнай дэмакрацыі

(Заканчэньне, глядзі № 43, 44, 45-46 і 47-48)

ПРА ДАЧЫНЕНЬНІ ДА ЎЗРУХАЎ 1917 ГОДУ

Напаследак трэба было-б вызначыць сваё дачыненьне і да лютаўскай і кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расеі (1917 г.), па сколькі то там, то тут расходзяцца галасы й лёзунгі: «назад, да лютага!»

Лютаўская рэвалюцыя была толькі лупінай, у якой дасьпела кастрычніцкае ядро. За найхарактарыстычнейшую рысу гэтага ядра ў той пэрыяд трэба ўважаць бадай што поўную яго няведамасьць «грамадзянству» аж да хвіліны захапленьня ўлады, а тым часам у ім была прыхавана вялізарная сацыяльная і інтэрнацыянальная выбуховая сіла, добрая прафэсыйная арганізаванасьць, ідэялягічная дасьпеласьць і крайняя засяроджанасьць, мэтанакіраванасьць і гатовасьць да практычнай дзеі. Так, як раз да дзеі: кажная рэвалюцыя, калі яна мае апірышча ў масавым руху, ёсьць насамперш практычным умяшаньнем масаў у сваю долю. Магчыма, галоўная рыса лідара тых часоў сп. Керэнскага як раз у тым і палягае, што ён, узяўшы на свае кволыя плечы цяжкія імпэрскія рэвалюцыйныя заданьні, з тых ці іншых прычынаў ня змог сваячасова і поўнацэнна пабачыць за лупінай вырашальнага ядра.

Ды й самі бальшавікі, як ведама, ня вельмі квапіліся выходзіць навонкі, яны, як майстры свайго фаху, хацелі ўважна вывучаць палітычную пагоду, каб потым, у вадпаведны час і на адпаведным месцы, распачаць прыкладаньне правільнага рэвалюцыйнага маршруту. Яны старанна ўзважылі ўсе «за» і «супраць», пры чым, важнаю, калі не найважнейшаю, умовай кажнага «за» ўважалі звальненьне сябе ад вельмі нязручных апартуністычных партыяў, што выявілі дзіўнае адставаньне ад пульсу эпохі, у якую вынесла іх доля. І калі гісторыя служыць для таго, каб яе вывучаць і рабіць зь яе вывады для будучыні, то ці гэта не абазначае, што рэвалюцыйны дэмакрат, незалежна ад ягонай нацыянальнай прыналежнасьці, забавязаны заняцца ўсьведамленьнем гэтай суровай навукі?

Перамога над галоўнымі партыямі Лютага сталася тым вырашальным трамплінам, зь якога быў зроблены пераскок ізь вякоў у вякі, із дэмакрацыі бяз двухсосьсяў, што кароткачасна заблішчэла на расейскім гарызонце, да рэвалюцыйнай дыктатуры Леніна-Троцкага. І гэта зусім зразумела. Рэвалюцыя, як карэнны перелом у гістарычнай дынаміцы, прадстаўляе сабой мяжу награмаджаньня сацыяльнай (у Расеі — яшчэ й нацыянальнай) патэнцыяльнай энэргіі, што ў крытычную фазу ператвараецца ў энэргію дзеі, такая мэта, калі наймяншае перашкоджэньне яе або вельмі доўгае перабываньне на ей нямінуча прыводзіць да зьнікненьня запасу моцы дзяржаўнай машыны. Рэвалюцыянэр бяз двухсосьсяў і ў не спатвораным тлумачэньні толькі той, што бачыць і адчувае найменшыя мяжы моцы і без найменшага адвалаканьня або выпяржджаньня бярэцца за рычаг рэдукцыйнага клапану. **Такіх** правадыроў і партыяў у Лютым ня выявілася.

З хвілінаю наступленьня мяжы награмаджанай рэвалюцыйнай патэнцыі распачынаецца ўрываньне масаў да справы вырашэньня сваей і дзяржаўнай долі, ламаньня лупіны і агаленьня ядра, перавод стрэлкі гісторыі на новыя рэйкі. Гістарычнае дасьветчаньне павучае, што ў такія моманты стыхійны зрух г. зв. «масавай сьведамасьці» (тэрміны ўмоўныя) выпяржджае тэмп рэвалюцыйнага думаньня, таму нерэвалюцыйныя па сваей прыродзе кіраўнікі, самі гэтага не хочучы, часамі гэтага навет не заўважаючы, зьяўляюцца выкінутымі за борт ходу рэчаў і перастаюць быць магнэтычнай сілай, а якая-ж цана рэвалюцыйнаму кіраўніку, калі ён із магнэсу ператворыцца ў зялеза або застанецца, як і быў зялезам! Ленінцы сваё тактычнае заданьне відзелі ў тым, каб даць праціўнікам «дайсьці да такога стану», дапамагчы ім у руху па пахілай роўніцы, незаметна даліваць дадатковыя вёдры ў рэчку, што і бяз гэтага іх адносіць далёка. Вось чаму рэвалюцыйныя дэмакраты мусяць заняцца падрабязнай аналізай прычынаў таго, чаму і як ленінцы выйшлі з гэнай лупіны роўна а 12-ай гадзіне і ні на хвіліну раней, ні на хвіліну пазьней? Гэта патрэбна яшчэ й таму, што рэвалюцыйным дэмакратам давядзецца дзеіць на тэй-жа тэрытарыяльнай, матарыяльнай і гістарычнай базе, у тых-жа традыцыйных умовах.

ПРА АДНУ ЯКАСЬЦЬ РЭВАЛЮЦЫЯНЭРА

Наагул ня можна забывацца, што аднаго сваячасовага выхаду з лупіны таксама недастаткова. Недастаткова навет мець мільёны пасьлядоўнікаў. Мала навет наяўнасьці добра зарганізаванай партыі з агульна вызнанымі правадырамі на чале.

Сацыялістыя рэвалюцыянэры й сацыялістыя меншавікі паасобку й разам тварылі найбольшую палітычную камбінацыю ў Расеі і мелі такіх агульна-вызнаных ідэалёгаў і лідараў, як Пляханаў, Мартаў, Чэрноў і іншыя, не гаворачы ўжо пра тое, што іхны старшыня стаяў на чале тымчасовага ўраду, але гэта, як ведама, ніяк не дапамагло ім утрымаць новую ўладу. Між захапленьнем улады і яе моцным утрыманьнем існуе вялікая розьніца, якой ня можна ігнараваць ня толькі падчас, а й напярэдадні перавароту.

Бальшавікі, наадварот, тварылі толькі абмежаваную групу на 200.000 сяброў няроўнамернай кваліфікацыі; за імі ня было ніякага відавочнага масавага апорышча; яны зазналі некалькі апаражаньняў пры адкрытым вымерніку на барамэтры «грамадзтва»; іхныя правадыры не карысталіся асаблівай папулярнасьцю; але ўсё-ж такі без асаблівых натугаў сталі гаспадарамі стырна імпэрыі. Тут — найбольшае пытаньне сучаснасьці: **чаму?** Пытаньне, у якім рэвалюцыйны дэмакрат мусіць разьбірацца.

Узапраўды рэвалюцыйную ролю могуць гуляць толькі тыя правадыры і партыі, што з лупіны перадрэвалюцыі выходзяць на праверку падзеяў із дастаткова радыкальнымі праграмовымі канцэпцыямі, што канчальна сфармаваліся, што адназначныя, патрэбныя й дастатковыя, даходлівыя, апрабаваныя ў масах, што запальныя (або хоць-бы падтрымліваюць пачатковае гарэньне), што падымаюць на бой. Рэвалюцыянэр у добрым разуменьні слова зусім ня той, хто сябе за такога абвяшчае, зусім ня той, каго падзеі на падставе закону выпадковасьці выносяць на паверхню, а толькі той, хто мае перад сабой маяк надзеяў і імкненьняў, хто сам на скрозь прасякнуты ўсьвядомленым разуменьнем немагчымасьці старога й канечнасьці новага, хто прыродным чынам дыхае ўсей сумаю надзеяў і імкненьняў дзяржавы, нацыяў і народаў, хто арганічна, бязь ніякіх штучных высілкаў над сабою, поўны рашучасьці не чапляцца, поўнасьцю або часткова, за асуджаную гісторыяй тканіну старой бюракрацыі, хто вольны ад адставаньня думаньня і ідэяў ад штодзенных вымогаў эпохі, хто яшчэ да выхаду на арэну вырашальных баёў праводзіць ясную мяжу між магчымым і немагчымым, канечным і дастатковым, задуманым і нямінучым, рэальным і нерэальным, галоўным і другарадным, вырашальным і нявырашальным, заўсёды дзеючым і пераходным, карэнным і некарэнным, хто не марнуе сваіх і (бяз гэтага абмежаваных) рэсурсаў на дробязі, на коўзаньне па паверхні, на адраджэньне «ідэяў» мінулых стагодзьдзяў.

Бо рэвалюцыя — прарыў грэблі, за якім мусіць быць здалёку прарытае русло або, у ўсякім выпадку, поўная гатовасьць да пракладаньня яго ў патрэбным кірунку і з патрэбнай хуткасьцю, у іншым выпадку стыхія, што рынецца, можа затапіць усё навакол і пойдзе лініяй найменшага супраціву, пасьля чаго цяжка або й немагчыма прымусіць яе вярнуцца ў жаданае русло. А ад таго, што пад месцам прарыву пост фактум (ды яшчэ здалёку!) будуць высказвацца праклёны пад адрасам першых будаўнікоў грэблі або пад адрасам тых, што

(Заканчэньне на 4 балоне)

Масква баіцца „буржуазнага нацыяналізму“

(Заканчэньне)

шым, чытаем: «Пасьля апублікаваньня ў «Праўдзе», артыкулу «Супраць ідэялягічных скажэньняў у літаратуры», дзе былі падданы рэзкай крытыцы абстракцыянасьць і рэцыдывы нацыяналізму ў вершы В. Сасюры «Любі Украіну», была праведзеная работа па выпраўленьню аналягічных памылак у творчасьці некаторых беларускіх паэтаў (А. Вялевіча і К. Буйлы)» («Зьвязда» за 22. 9. 52).

Падсумоўваючы ўсе ідэялягічныя адхіленьні ад партыйнай лініі, што мелі і маюць месца на Беларусі, Патолічаў дае такі наказ усім партыйным ворганам на Беларусі на будучыню: «Партыйныя арганізацыі абавязаны няспынна ўзмацняць ідэялягічную работу, накіроўваць яе на пасьпяховае вырашэньне баявых задачаў камуністычнага будаўніцтва. Важнейшая задача партыйных арганізацыяў, усіх работнікаў ідэялягічнага фронту заключаецца ў тым, каб і надалей культываваць савецкі патрыятызм, ленінска-сталінскую ідэялёгію дружбы народаў СССР, **весьці бязьлітаснае змаганьне супраць буржуазна-нацыяналістычных перажыткаў** (падкрэсьленьне нашае — Ст. К.) і праяўленьняў бязроднага касмапалітызму» («Зьвязда» за 22. 9. 1952).

Гэтак самі-ж камуністыя, у дадзеным выпадку прысланы з Масквы першы сакратар камуністычнай партыі Беларусі Патолічаў, ня ў сілах затаіць таго страшнага для іх факту, што беларускі народ, ня гледзячы на жахлівы тэрор МГБ і разбудаваную да нябывалых размераў прапагандовую акцыю камуністычнай партыі, астаўся ў душы сваей тым, чым і быў. Ягоны патрыятызм і нацыянальныя пачуцьці, ягоная абарона перад русыфікацыяй і камуністычнай ідэялёгіяй зьяўляюцца на столькі інтэнсыўнымі, што сур'ёзна палохаюць чырвоную Маскву і ейных камуністычных стаўленікаў на Беларусі, якія змушаны аб гэтым гаварыць навет публічна і не на жарты падыймаць трывогу.

Для нас-жа ўсё гэта зьяўляецца найлепшай зарукай, што беларускі народ здолее перетрываць гады цяжкіх для яго выпрабаваньняў, ня зьгіне нацыянальна пад балючымі ўдарамі абнаглелай русыфікацыі й нішчэньня ўсяго нацыянальна беларускага і ў канчальным этапе свайго няроўнага гэраічнага змаганьня выйдзе пераможнікам. Гэта ёсьць так-жа зарукай, што наш народ, як нацыянальна дасьпелая й маральна здаровая нацыя, у мамэнт развалу бальшавіцкай турмы народаў патрапіць знайсьці ў сабе столькі сілы й нязломнай волі, каб абараніць сваю бацькаўшчыну ўжо ня перад бальшавікамі, але і ўсякімі іншымі імпэрыялістычнымі пасяганьнямі тэй-жа самай Масквы.

Ст. Крушыніч

Французская дылема ў Індакітаі

(Заканчэньне)

дзённа-ўсходняй Азыі, каб паказаць свае мірныя намеры, тады, калі імпэрыялістычныя заходнія дзяржавы змагаюцца ў каляніяльных войнах у Індакітаі й на Маляях, тым болей, што зьяўляюцца там зьвязаныя значныя сілы праціўніка. З другога боку мусіць Кітай баяцца, што ягонае ўмяшаньне ў Індакітаі адразу выкліча на сцэну альянцкія вайсковыя адзінкі. Але апошняй мэтай заўсёды будзе тое, каб аднаго дня здабыць Індакітай для камунізму, так як кантроля над Індакітаем зь ягонымі вялізарнымі запасамі рыжу й вырабам гумы зьяўляецца для чырвонага Кітаю вялізарнага значэньня незалежна ад стратэгічнага ключовага палажэньня гэтага краю, які зьяўляецца неабходна патрэбным для апанаваньня астальных тэрыторыяў паўдзённа-ўсходняй Азыі.

Для французаў гэтая болей або меней бязвыглядная сытуацыя ў Індакітаі зьяўляецца ў найвышэйшай ступені дэнэрвуючай. Зусім пакінуць гэты край, не зьяўляецца магчымым, бо гэта абазначала-б вялікую перамогу для камуністых; адным змагацца далей у дасюлешні спосаб, выглядае бясэнсоўным; і найгоршым ёсьць аднак, што поўная перамога (хаця яна ёсьць непраўдападобнай) ня прынясе ім ніякае прыемнасьці. Бо такая перамога была-б не для французаў, але для некамуністычнага Вэтнаму, значыцца для Бао Дай, якога далейшае існаваньне выглядае сумліўным, так як ягонае акружэньне думае аб Францыі інакш, як Го Чы Мін і ягонае камуністычнае акружэньне. Факт астаецца фактам, што вэтнамскі ўрад дамагаецца ад Францыі больш паўнамоцтваў, чымсьці дамагаўся іх Го Чы Мін у 1946 годзе.

Здаецца, што пры такой дылеме Францыя бачыць два магчымыя правізарычныя разьвязаньні. Паймення, або вайну ў Індакітаі інтэрнацыяналізаваць, значыцца ўцягнуць у ігру Задзіночаныя Нацыі, або вайну зьлякалізаваць, інакш кажучы, абмежаваць яе да ўласьцівых стратэгічных тэрыторыяў, як дэльта Тонкінгу, якая забясьпечвае Вэтнам рыжам і прадстаўляе сабой важны людзкі рэзэрвуар. Здаецца, што гэтая другая разьвязка ў дадзены мамэнт ёсьць той, якую выбраў Парыж.

БРАТЫ БЕЛАРУСЫ! ЧЫТАЙЦЕ, ВЫПІСВАЙЦЕ Й ПАШЫРАЙЦЕ АДЗІНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ТЫДНЁВУЮ ГАЗЭТУ НА ЭМІГРАЦЫІ — «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

Так, цяпер, панічок, жыву я і чакаю ... толькі ночкі чакаю!... (Садзіцца на зямлі непадалёк ад паніча і зь любасьцю паглядае на яго).

МАРЫЛЯ. (У старану). Скажу яму, усё чыста скажу! Можа ён маё сумленьне заспакое. (Да паніча, змагаючыся з сабой). Скажэце, панічок, скажэце сакалочак... не загневайцеся на мяне! (Валіцца к яго нагам). Ня губеце яе, панічок! Яна яшчэ дзіцянё і нічога ня знае... Ня губеце! Майце ласку над маткай!... Можа-ж і вам калі дзетак Бог пашле... Ня губеце! Я яе гэтымі самымі грудзьмі карміла, і цябе!... Зжальцеся над беднай удавой! Ці праўда, што яна к вам... што яна? (Сьлёзы не даюць ёй выгаварыць. Апіраецца аднэй рукой на ўслончык).

ЗОСЬКА. Мамка нічога ня ведае... Я аб нічым ёй не казала... Даруйце ёй, панічок!

ПАНІЧ. (Устаючы). Што? Што Лявоніха хочаш ад мяне? Я нічога не разумею! Я-ж не магу пазволіць ізноў тут хату ставіць, калі мне гэту сялібу трэба прылучыць да двара. Раз выкінулі вас, то і ўсё тут. А калі захочаце служыць у мяне, то я ў двары дам хату.

МАРЫЛЯ. Я не аб гэта. Я... я малю цябе: ня зводзь яе, мае Зоські! Табе, панічок, нічога ня станецца, а яна згіне, прападзе за няма што!

ПАНІЧ. Якая Зоська згіне? Што ты выдумала?

ЗОСЬКА. Я, мамачка, ня згіну, а калі і згіну, то мой цэнь астанецца і будзе жыць на сьвеце да сканчэньня вякоў. Так! Цэнь будзе жыць, калі я згіну.

МАРЫЛЯ. Чуеце, панічок, што яна кажа? Гэта ты яе ачараваў. Гэта ты мне дачку выдзіраеш! Ляпей сэрца ў мяне, як маткі, выдзеры і зрабі зь яго сьвечку сабе, але дачкі ня вырывай у няшчаснай удавы!

ЗОСЬКА. (Падходзячы к матцы, абымае і цалуе ў галаву). Зязюлька мая падстрэленая! Усё роўна тады ці сяды рассыплюцца твае дзеткі па беламу сьвету, і будуць каршуны клявадь цела іх, і хлёптаць кроў цёплую, а шумны вецер паразьмятае перайка і чорным пясочкам косточкі іх прысыпе. Толькі ты, Зязюлька, гэтага саколіка цяпер не кляні — ён нічога ня вінен; і ляпей за цябе ведаю.

МАРЫЛЯ. (Асовываючыся з услончыка к нагам паніча). Панічок! Я цябе дзіцянём пры сваіх грудзёх выпесьціла, выняньчыла!... Я-ж цябе магла ўтапіць, задушыць, але ты жывеш і цьвіцеш. Не забівай-жа ты мяне, і адваражы, вярні мне маю Зоську! І ў цябе матка была...

ПАНІЧ. Позна ўжо, цётка!

МАРЫЛЯ. О, чаму ляпей ня плыла атрута з маім малаком у той час, калі!... (Пры апошніх словах паніча, уходзе Сымон з тапаром у руках, каторым увесь час пакручавае. Зоська першая ўгледзіла Сымона і адыйшла ў бок, а Марыля — пасьля).

ЗЬЯВА VII

ТЫЯ-Ж і СЫМОН

СЫМОН. Эгэ! Шчырая малітва, відаць, адбываецца перад панічом. (Марыля ўстае і адходзе на бок).

ЗОСЬКА. Гэта мамка так сабе! Прасілі паніча, каб пазволіў яшчэ час які тут пасядзець.

СЫМОН. А ты прасіла, каб ён табе пазволіў там, у яго ночкі праседжаваць.

ПАНІЧ. Ты, мой міленькі, азьвярэў і ня помніш сам, што кажаш. Ведай тое: што кіўну я толькі пальцам, і ты зараз-жа зазвоніш ланцугамі за напад на маіх людзей з тапаром, калі ягамосьця з хаты выпрашавалі.

СЫМОН. Ведаю, ведаю! Але пакуль гэта мая сястрычка не абрыдне панічу, то ён на яе брата і на матку ня кіўне пальцам.

ЗОСЬКА. (Увесь час сочыць за Сымонам і тапаром). Братачка! На што ты сваю сястру так у балота топчаш? Яшчэ і паміма цябе яе людзі натопчуцца! Кінь дакучаць панічу і мне: гэтым бядзе не паможаш!

СЫМОН. Ха-ха-ха! Можа на калені скажаш стаць і маліцца перад ім? (Да паніча). Чаго, паніч, прыйшоў сюды? Ці-ж табе мала, што яна туды, пад твой палац бегае? Ці-ж табе гэтага мала?

ПАНІЧ. Я прыйшоў табе сказаць: дакуль вы будзеце сядзець на маім полі?

СЫМОН. Я не на панічовым сяджу, а на Божым, і ніхто мяне, апроч Бога, згэтуль ня згоне!

ПАНІЧ. А закон на што?

СЫМОН. Я і чакаю закону: суд будзе і праўда верх возьме.

ПАНІЧ. Каб за табой праўда была, то не сядзеў-бы гэтак пад голым небам.

СЫМОН. Нашто-ж нас да гэтага давёў? Нашто хату раськідаў?

ПАНІЧ. Бо з майго лесу была пабудавана.

СЫМОН. А хто будаваў гэтай вось сякерай? (Трасе сякерай).

ЗОСЬКА. (Становіцца між панічом і Сымонам). Братачка! Адна сякера пабудавала, а другая раськідала, — пры чым-жа тут паніч? Ён яе ніколі і ў рукі не бярэ. (Уходзе Данілка).

ЗЬЯВА VIII

ТЫЯ-Ж і ДАНІЛКА

ДАНІЛКА. (У старану). А бач! І панічок прыйшоў к нам у госьці! Толькі чым мы яго пачастуем? (Да паніча). Пахваленьне Езус, панічу! А я маю да цябе важны інтэрас: Пазыч ты мне жылаў на струны і конскага хваста на смык, бо іскрыпку сваю зараз такі змайструю, а йграць ня будзе як. Пазыч, панічок! Як разбагацеюся, тады аддам.

СЫМОН. Ты-б ляпей сабе вяроўкі на пятлю папрасіў — гэтага скарэй у людзей дастанеш.

ПАНІЧ. Табе-б з ахвотай яе пазычыў...

СЫМОН. (Панура). Так як і бацьку.

ЗОСЬКА. Панічок, ня крыўдуйце на яго! Ён не такі нягодны, як хоча паказацца. Ён з часам перамяніцца, і будзе табе служыць, ох, як верна служыць! Тваё полейка араць, тваіх конікаў даглядаць, тваіх дзетак вадзіць. А мы з мамкай дабрыцо будзем жаць, для цябе, панічок, жаць. Дык ня крыўдуйце на яго!

ПАНІЧ. Я ня ведаю, хто тут пан — я ці ён?

СЫМОН! Ніхто!

ДАНІЛКА. Ты, Сымонка, як я віджу, толькі вадзішся з панічом, а не пагаворыш, як на гаспадара прыстала, аб важнейшых справах. Тату сягоньня пахаваў, а крыжа і не паставіў. Папрасі ў паніча дзерава на крыж.

ПАНІЧ. На гэта ў мяне лесу хопе. Можаце колькі хочучы з майго дзерава ставіць крыжоў. Бяз просьбы — пазваляю.

СЫМОН. За многа ласкі!... Я сам стану крыжам на бацькавай магіле і буду вечна сьцерагчы, каб твае плугі не разрылі яе, як тапары твае — сьцены гэтыя.

ПАНІЧ. Вар'ят! Ці-ж не твае рукі гэта рабілі і робяць? Падумай толькі! (Шыбка выходзе, пасьвістваючы).

ДАНІЛКА. (У сьлед яму). А па жылы і хвост я прыйду да паніча. Скажы толькі сабакі прывязаць!

ЗЬЯВА IX

ТЫЯ-Ж без ПАНІЧА

ЗОСЬКА. (Да Сымона). Ты ўгнявіў яго, Сымонка! Пазволь — я пабягу і перапрашу. (Меціцца бегчы).

СЫМОН. ((Сьціскаючы тапор і загараджаючы дарогу). Толькі краніся ў той бок!... (Зоська з плачам апускаецца на зямлю. Сымон, кінуўшы тапор, садзіцца на ўслончыку і апускае галаву на далоні. Данілка выцірае рукавом вочы).

(Паволі апускаецца заслона)

(Далей будзе)

Блеск і запраўднасьць савецкіх лічбаў

Старшыня дзяржаўнай плянавай камісіі Савецкага Саюзу Сабураў і першы сакратар цэнтральнага камітэту КП СС Маленкаў нарысавалі на 19-ым партыйным зьезьдзе аптымістычны абраз разьвіцьця савецкае гаспадаркі.

Праведзенае пяць разоў у часе ад 1947 да 1952 г. абніжэньне цэнаў у дзяржаўнай прадажы быццам прывяло да таго, што цэны на спажывецкія артыкулы і прамысловыя тавары на палавіну абнізіліся ў параўнаньні з чацьвертым кварталам 1947 году. Рэальныя даходы работнікаў і службоўцаў паводля Маленкова павялічыліся ў 1951 годзе на 57% у параўнаньні з 1940 годам. Але ані Маленкаў, ані Сабураў не падаюць, аднак, дакладных лічбаў даходаў і адносінаў цэнаў у СССР. Яны старанна гэтага ўнікаюць, бо абсалютныя лічбы паказалі-б у такім разьмеры галіту работнікаў і калгасных сялян у Савецкім Саюзе, што гэта толькі мела-б запалохваючае дзеяньне на працоўных заходнеэўрапэйскіх краінаў.

У першых пасьля ваенных гадох савецкі рэжым быў змушаны зрабіць рад часовых палёгкаў для работнікаў. Гэтак былі адменены драконаўскія распараджэньні аб рабочым часе і фармальна ўзноў быў уведзены васьмігадзінны рабочы дзень і шасьцідзённы рабочы тыдзень. Але якраз з канцом 1945 году паявіліся ў савецкай прэсе яўна інсьпіраваныя партыяй скаргі на недастатковую якасьць работніцкай прадукцыі. У 1947 годзе былі амаль ува ўсей ключовай індустрыі павялічаныя нормы выпрацоўкі на 25%. Рэжым і партыя патрабавалі ад прадпрыемстваў вымяраць рабочыя нормы толькі паводля г. зв. прагрэсыўных нормаў паасобных вядучых стаханаўцаў. Пазьнейшае праведзеньне зьніжэньня цэнаў на спажывецкія прадукты й артыкулы паршае патрэбы магло быць дасягнутае толькі ў сувязі з устанаўленьнем гэтых нормаў, г. зв. шляхам змушаньня работнікаў павышаць выдайнасьць іхнае працы.

На сколькі катастрафальна нізкім зьяўляецца сярэдні жыцьцёвы стандарт насельніцтва Савецкага Саюзу, дастаткова паказвае той факт, што цэны на прадукты й артыкулы першае патрэбы падняліся роўна на 300% у параўнаньні з 1940 годам, тады, калі даходы работнікаў і калгасных сялян павысіліся ў паваенных гадох толькі ледзьве на палавіну. Праведзеныя ў міжчасе зьніжэньні цэнаў навет не дасягнулі ўзроўні зь перад 1940 г., якія таксама ў сярэднім былі на палавіну вышэйшыя ад цэнаў у заходнім сьвеце. Калі ў 1940 годзе адзін кілягарм хлеба каштаваў 0,85 рубляў, сяньня работнік плаціць у Саветах 1,85 рублёў за кілё. Адзін кілягарм мяса каштаваў раней 9 рублёў, а сяньня 20 рублёў, за адзін кілягарм цукру плаціўся ў 1940 годзе каля 5,5 рублёў, а сяньня ён каштуе 12 рублёў. Масла раней каштавала 28 рублёў, а сяньня 40 рублёў. Пры гэтых цэнах сярэдні месячны заработак савецкага работніка хістаецца ў граніцах 300-350 рублёў брута.

Ад некалькі ўжо год высоўваюць вядучыя сталінскія партыйныя бюракраты дамаганьне павышэньня сельскагаспадарскай вытворчасьці Савецкага Саюзу. Гэтыя акцэнты паўтараліся таксама на 19-ым партыйным зьезьдзе ў Маскве, і яны даюць падставы судзіць, што камуністычная партыя Савецкага Саюзу не перамагла пэрманэнтнага гаспадарскага крызысу, выкліканага недастатковай выдайнасьцю калгаснай сыстэмы. Але й тут ані Маленкаў, ані Сабураў не падалі абсалютных лічбаў. Калі, аднак, параўнаць пададзеныя абсалютныя лічбы заплянаванай гаспадарскай вытворчасьці на 1950 год з працэнтнымі лічбамі, пададзенымі Маленкавым, дык на гэтай падставе можна аблічыць сельскагаспадарскую прадукцыю на кажнага жыхара Савецкага Саюзу, выходзячы з таго, што насельніцтва СССР выносіць сяньня 208 мільёнаў чалавек. Згодна з такім абліччэньнем атрымаем на кажнага жыхара Савецкага Саюзу тыднёва наступную колькасьць прадуктаў:

Мяса	144 грамы
Масла	27 грамы
Расьлінны алей . .	109 грамы
Рыба	225 грамы
Цукар	275 грамы
Хлеб і мука . . .	1755 грамы

Свой запраўдны твар паказвае савецкі дзяржаўны капіталізм у сыстэме дзяржаўнага манаполю, калі сельскагаспадарская прадукцыя закупліваецца па немагчыма нізкіх цэнах, каб не потым прадаваць спажыўцу па цэнах непараўнальна вымушаных. Здабытыя такім спосабам даходы зьяўляюцца жаролямі фінансаваньня ваеннай індустрыі і ў якасьці пасярэдняга падатку абніжаюць яшчэ і так нізкі жыцьцёвы стандарт насельніцтва. Гэтак, напрыклад, савецкая дзяржава закупілвала ў 1947 годзе на Ўкраіне пшаніцу па 9,5 рублёў за цэнтнар, а для спажыўца прадавала яе па 950 рублёў за цэнтнар. Адпаведныя гэтаму цэны за продаж і куплю спажыўцамі жыта выносяць 5,8 і 800 рублёў за цэнтнар, авёс 8 і 600 рублёў і бульба 2,5 і 150 рублёў за цэнтнар.

(А. К. «Ное Цайтунг» за 20. 2. 52).

Сьвятой Памяці Юстын Мурашка

Дня 30 кастрычніка сёлета ў Канадзе памёр на 62 годзе жыцьця сьв. памяці Юстын Мурашка, і 1 лістапада сёлета Яго пахавалі на каталіцкім магільніку ў Эдмантон.

Адыйшоў ад нас дарагі сябра, шчыры патрыёт і змагар за беларускую справу. Нябошчык усё сваё жыцьцё марыў аб Вольнай і Незалежнай Бацькаўшчыне. Ён вельмі любіў сваю Радзіму і надта цяжка перажываў сваё прымусовае выгнаньне. Нябошчык быў вельмі добрым чалавекам. Навет на эміграцыі, сам ня маючы дастаткаў, Ён шмат дапамагаў у бядзе сваім суродзічам. Ён спадзяваўся хуткага вызваленьня нашае Бацькаўшчыны. Яшчэ на пачатку гэтага году Ён пісаў: «Калі пачнецца вайна, дык я, дарма што стары і хворы, вазьму ў рукі кольп і пайду біць ворагаў нашае Бацькаўшчыны!»

Але Бог ня судзіў Яму дажыць да радаснае хвіліны Вызваленьня — ня вытрымала кволае сэрца.

Няхай-жа чужая зямелька будзе Яму лёгкай! Сьпі спакойна, дарагі сябра, і няхай прысьніцца Табе Вольная Бацькаўшчына! Я. К.

Да Беларускага Грамадзянства

Пры Публічнай Бібліятэцы ў Клійленд заснаваны беларускі архіў прэсы й фатаграфіяў у выніку стараньняў кіраўніцтва Згуртаваньня Беларускае Моладзі (Аддзелу ў Клійленд).

У сувязі з гэтым кіраўніцтва Аддзелу зьвяртаецца з заклікам да беларускае эміграцыі надсылаць свае выданьні, а таксама фотаздымкі, якія паказваюць-ілюструюць нашую працу на эміграцыі. Трэба зацеміць, што фатаграфіі павінны быць ня толькі з розных урачыстасьцяў, але яны зьбіраюцца для зафіксаваньня кажнай падзеі: сходаў, экскурсыяў, канцэртаў, выставак, паседжаньняў і г. п. Могуць быць таксама фатаграфіі ці проста паштовыя карткі зь беларускімі краявідамі, выдатнымі дзеячамі, навукоўцамі, як і зь гістарычнымі асобамі (князі, каралі, мастакі, паэты, музыкі і г. п.). Пажаданы таксама ілюстрацыі беларускіх абрадаў: вясельля, Купальля, дажынак і г. д.

Калі ёсьць фатаграфіі ў вадным эгзэмпляры, дык просім іх прысылаць таксама: тут зробяцца іхныя рэпрадукцыі, а арыгіналы будуць зьвернутыя з падзякаю назад.

У Клійлендзе знаходзіцца каля 30.000 студэнтаў розных каледжаў, якія вывучаюць краіны Ўсходнае Эўропы. Таму такі наш аддзел мог-бы згуляць не малую ролю ў папулярызацыі Беларусі й нашае нацыянальнае справы.

Усе выданьні, фотографіі й ілюстрацыі просім прысылаць на наступны адрас:

Mr. Michael Bielamuk
2990 W. 11 St. Cleveland 13, Ohio, U.S.A.

Згуртаваньне Беларускай Моладзі Аддзел у Клійленд

Камплекс Пауліка Марозава

НА МАРГІНЭСЕ ПРАСКАГА ПАКАЗОВАГА ПРАЦЭСУ

Быў у Саветах яшчэ ў пэрыяд ваеннага камунізму падростак Паўлік Марозаў, які ўславіўся тым, што дэнунцыяваў і даносіў на роднага бацьку, за што быў бальшавікамі ўзьведзены да годнасьці гэроя й стаўляны за ўзор і прыклад усяе моладзі ў Савецкім Саюзе, а цяпер і г. зв. «народных дэмакрацыяў». Агідны прыклад гэнага выродка знайшоў хутка пасьлядоўнікаў і ў сатэлітных краінах, як гэта паказаў апошні працэс чэхаславацкіх камуністых.

Сын засуджанага на сьмерць былага шэфа дзяржаўнай гаспадарскай камісыі пры прэзыдыюме рады міністраў Чэхаславаччыны Людвіка Фрэйка ў сваім пісьме да старшыні суду дамагаўся для свайго бацькі кары сьмерці. Ён пісаў:

«Я дамагаюся для майго бацькі найцяжэйшага пакараньня — кары сьмерці. Толькі цяпер я бачу, што гэтая крэатура, якой ніхто ня можа назваць чалавекам, бо яна ня мае й сьледу пачуцьця й чалавечай годнасьці, была маім найбольшым і найбольш зацятым ворагам. Будучы адданым камуністым, я ведаю, што ненавісьць да ўсіх ворагаў... пайменна ненавісьць да майго бацькі, будзе заўсёды мяне ўзмацняць у маім змаганьні за камуністычную будучыню нашага народу. Я прашу гэтае пісьмо перадаць майму бацьку і эвэнтуальна даць мне магчымасьць, каб я гэта мог сказаць яму асабіста».

А вось яшчэ адзін прыклад з таго-ж праскага працэсу. Ліза Лёндон, жонка засуджанага на дажыцьцёвае ўвязьненьне былага чэхаславацкага віцэ-міністра замежных справаў Артура Лёндона, напісала пісьмо наступнага зьместу: «Калі муж мой быў арыштаваны, я думала, што зьяўляецца ён ахвярай. Калі-ж прачытала абвінавачаньне, дык зразумела, што ён зьяўляецца здраднікам і што зрадзіў ня толькі сваю бацькаўшчыну, але так-жа й сваю сям'ю, якая ўся ёсьць камуністычнай. Я сказала нашым дваім дзецям усю праўду аб бацьку і яны абяцалі захоўвацца, як чэсныя камуністы. Мы шчасьлівыя, што жывём у камуністычнай дзяржаве і што банда Сланскага ўнешкадзіліевая. Прашу пра суровы прыгавор для майго мужа.»

Падобныя пісьмы й высказваньні ў камуністычнай дзяржаве ня рэдка бываюць вымушанымі. Часамі сям'я засуджанага гэткім спосабам стараецца выратаваць сябе, бо ў Саветах, а цяпер і ў іхных сатэлітах, сям'я засуджанага, як правіла, пазьней арыштоўваецца й высылаецца ў лягер няволніцкай працы. Ня глядзячы, аднак, на ўсё гэта, нельга тут таксама не заўважыць таго зьвярынага зьвырадненьня й маральнага ўпадку людзей, якія ім прышчэплівае камуністычнае выхаваньне й чаго даў клясычны прыклад успомнены на пачатку Паўлік Марозаў.

І яшчэ адна цікавая, на сяньня яшчэ не разгаданая, справа. Абвінавачаныя ўва ўсіх бальшавіцкіх паказовых працэсах, пачынаючы ад працэсу Зіноўева, Рыкава, Каменева й таварышаў, церазь незьлічоную колькасьць іншых падобных працэсаў і канчаючы на нядаўным, але не апошнім, такім працэсе ў Празе, ня толькі «шчыра» прызнаюцца да ўсіх праступкаў і злачынстваў, якія ім закідае акт абвінавачаньня, а якіх у запраўднасьці не даканалі й аб якіх перад гэтым і ня сьнілі, у якіх таксама ня верацу судзьдзі, ні пракурор, але ў сваіх самаабвінавачаньнях зьнікаючы да запярэчаньня сабе ўсякай людзкай годнасьці ды моляць суд пра найсуравейшае для сябе пакараньне. Гэтак і ў праскім працэсе засуджаны на сьмерць былы рэдактар цэнтральнага воргану чэскай кампартыі «Рудэ Право» Андрэй Сімон зьвярнуўся да суду із славамі: «Заслужыў я на шыбеніцу і ніякая іншая кара мяне не задаволіць».

У чым крыецца сакрэт такіх незразумелых для нас самаабвінавачаньняў? Як у вольным, гэтак і ў падсавецкім сьвеце існуюць адно толькі здагадкі й прыпушчэньні. Адныя думаюць, што такія самаабвінавачаньні вымушаюцца жахлівым і пераходзячым людзкія ўяўленьні фізычным і маральным тэрорам перад працэсам, як і пагрозай такога-ж тэрору пасьля працэсу, калі-б абвінавачаны не гаварыў на судзе таго, што гаварыць яму было загадана. Іншыя прыпушчаюць, што ў часе працэсу абвінавачаных атрымліваюць спэцыяльныя ўколы, якія зусім асьлабляюць волю нешчасьлівай ахвяры і яна, як-бы пад гіпнозам, гаворыць усё тое, што ей перад гэтым уагаварана. Яшчэ іншыя зьяўляюцца думкі, што ўжываюцца адначасна абодвы ўспомненыя мэтады. Але дакладна ніхто аб гэтым нічога ня ведае, бо ўсе тыя нешчасьлівыя ахвяры, над якімі рабіліся падобныя экспэрымэнты, калі й бываюць у вынятковых выпадках засуджанымі на лягчэйшае пакараньне, чымсьці на сьмерць, дык усё роўна волі ўжо не пабачаць. А калі мо' й апынуліся за Захадзе ў якасьці «выбраўшых свабоду» некаторыя з энкавэдзістых, што самі рабілі такія экспэрымэнты, дык напэўна гэты свой праступак затояць толькі для сябе. Такім чынам жахлівая практыка савецкіх паказовых працэсаў, якая змушае абвінавачаных да ўзаемнага перасьціганьня ў найбольш непраўдападобных самаабвінавачаньнях і дамаганьнях для сябе як найцяжэйшага пакараньня, зьяўляецца й дагэтуль закрытай шчыльнай заслонай таямнічасьці.

Р. С.

11-га лістапада ў Крэзо

Гэты дзень зь вельмі вялікай пашанай адзначаецца ў Францыі. Крэзо — гэта маленькае прамысловае мястэчка, якое налічвае каля 40.000 жыхароў, сярод іх людзі розных нацыянальнасьцяў і расаў. Тут таксама жыве й працуе некалькі дзесяткаў і беларусаў.

Адразу пасьля вайны пачалі сюды наплываць эмігранты ў пошуках хлеба й лепшае долі. Некалькі сем'яў беларусаў, што тут асяліліся, былі згубіліся ў тайпе другіх нацыянальнасьцяў, бо была мала сьведамыя. Але вось у 1945 годзе зьяўляецца сюды новая група маладых беларусаў, жаўнераў першага беларускага нацыянальнага палка. У сувязі з гэтым нацыянальная дзейнасьць ажыўляецца, хоць спачатку натыкалася на вялікія цяжкасьці дзеля таго, што пасьля вайны было тут шмат камуністых, якія стараліся нам шкодзіць.

Аднак маладыя беларусы не зважалі ні на што. Гэта ўсё маладыя хлапцы, якія нядаўна пакінулі бацькаўшчыну, зьяўляюцца поўнымі запалу да працы на карысьць свайго народу й дарагое бацькаўшчыны. У 1947 годзе тут закладаецца сэкцыя Задзіночаньня Беларускіх Работнікаў у Францыі пры мясцовым C.F.T.C.

Ад гэтага часу сыстэматычна абходзіцца ўсе нашыя нацыянальныя сьвяты, ладзяцца таксама ўсякія іншыя імпрэзы. Беларусы прыймаюць актыўны ўдзел у розных французскіх дзяржаўных сьвятах. У гэтым годзе 11-га лістапада ў дэфілядзе брала ўдзел і беларуская група, а пад памятнікам нязнанага жаўнера ад імені беларусаў зложаны вянок сябра Булыга. Гэты вянок з прыгожых бел-чырвона-белых красак, на якім відней надпіс „Les Bielorussien de Creusot", вельмі моцна разіў вочы нашых суседзяў. Якія ўсюды й заўсёды стараюцца нам дапамагчы, але толькі на сваю карысьць. Але тут, у Крэзо яны нам ужо ня шкодныя, бо нашыя беларусы збудавалі сабе моцны грунт сваімі пакодзінамі й працай. **М. Міхась**

Некаторыя пытаньні рэвалюцыйнай дэмакрацыі

(Заканчэньне)

падгатавалі рэвалюцыйнае русло, ніякім чынам нішто ня можа зьмяніць, як не зьмяніласа з часоў Лютага. Рэвалюцыя, калі адбыўся прарыў грэблі, падобная да ідэяльнай круглай кулі на ідэяльна роўным сталё: досыць прылажыць да яе невялікую сілу, каб яна пакацілася. І вось цяпер заданьне: **калі і ў якім кірунку** прылажыць сілу? У гэтым і палягае адна з найважнейшых якасьцяў запраўднага, а не самазванага рэвалюцыянэра. Гэтага й трэба вучыцца на досьледзе гісторыі і пасьлярэвалюцыйнага жыцьця. Тут — зусім ня поле творчай дзейнасьці для кіраўнікоў. Тут — зусім не дасьледжаная дзялянка нашай гісторыі.

Але, каб рэвалюцыйны дэмакрат быў поўнацэнным і думаючым змагаром, яму трэба арыентавацца ў тэорыі, тэхніцы, філязафічных сыстэмах, дыпламацыі, арганізацыі сваіх патэнцыйных праціўнікаў. Веліч будучых заданьняў наказвае яму быць гатовым прыняць усякі «бой», усякую спрэчку, усякую дыскусыю. Ён мусіць быць хоць-бы якойсь мерай палітыкам і стратэгам, тактыкам і арганізатарам, дыпламатам і жаўнерам. Нічога так не небясьпечнае для рэвалюцыйнага дэмакрата, як беспрынцыповасьць, ідэялягічная пасярэднасьць, хамэлеонаўскае пералажваньне зь лягеру ў лягер, прымітыўны апартунізм, утылітарыстычныя замашкі, павярхоўнасьць і начытніцтва, расхрыстаная расьперазанасьць і напаленізанскае пазаваньне, а таксама і гіпэрбалізаваныя нападкі, бо савецкая запраўднасьць сама па сабе горшая за ўсякую ілжу і ніякіх упрашчэньняў і гіпэрбалізацыі не патрабуе: хопіць гаварыць і пісаць пра яе аб'ектыўна, каб валасы падняліся ў гару.

Рэвалюцыйны дэмакрат — адданы слуга народу. Ягоная рэвалюцыйнасьць абазначае станоўчасьць даканаць прыскораны пераход зь імпэрыялізму да антыімпэрыялізму, з аўтакратычнай дыктатуры да вольнай дэмакрацыі, ізь дзяржаўна-манапалістычнай цэнтралізацыі да рэвалюцыйна-дэмакратычнай дэцэнтралізацыі, з паняволеньня да вызваленьня, з аднапартыйнай тыраніі да поўнай і нічым неабмежаванай свабоды нерэакцыйных партыяў, із вайны да міру, з убоства да роскіту, ад расізму да братэрскага, роўнапраўнага, дабравольнага й цьвітучага існаваньня вольных народаў.

Ягоная дэмакратычнасьць абазначае адмову ад процідзяржаньня сябе народу: ён паза народам ня існуе; нічога ня робіць паза воляю народу, на шкоду народу, супраць народу; не народ для рэвалюцыйнага дэмакрата, але рэвалюцыйны дэмакрат для народу, не народ для рэвалюцыі, але рэвалюцыя для народу. Значыць, каранныя асновы рэвалюцыйнай дэмакрацыі нязьмерна падносіцца над рэакцыйнымі «прынцыпамі» сталінізму, гітлерызму й іншых таталітарных сыстэмаў. Значыць, рэвалюцыйнай дэмакрацыі і імпэрыялізму ня можа пагадзіць, бо імпэрыялізм — гэта пашырэньне, пашырэньне — гэта зьнішчэньне незалежнасьці існуючых дзяржаваў, зьнішчэньне незалежнасьці дзяржаваў — гэта контррэвалюцыйная процідэмакратычная дзея.

Рэвалюцыйныя дэмакраты вызначаюць сваю галоўную палітыку, як выяўленьне каранных інтарэсаў сваіх нацыяў і народаў, але вызнаюць права на такое вызначэньне і за іншымі палітычнымі плыньмі. Не ўважаюць сябе за манапольных уладароў абсалютнай праўды. Яны адносяцца з павагаю да перакананьняў іншых і заўсёды ахвотныя ўступіць у мірнадэмакратычныя спрэчкі, дыскусыі, лагічныя доказы і фактычныя спраставаньні. У сярэдзіне рэвалюцыйна-дэмакратычнай праваўлай дзяржавы пануе поўная свабода для апазыцыйнай дзейнасьці. Гэта абазначае, што ў умовах эміграцыі рэвалюцыйныя дэмакраты мусяць быць прыхільнікамі адзінства незалежна ад перакананьняў, якія пашыраюцца іншымі групамі.

Напасьледак, прыналежнасьць да рэвалюцыйнай дэмакрацыі аўтаматычна абазначае вымаганьне быць пасьлядоўным патрыётам сваей бацькаўшчыны заўсёды, скрозь і пры ўсякіх абставінах, аднак пры неадменнай умове, што гэта адказвае яе каранным інтарэсам.

Г. А. Такаеў

Прадстаўніцтвы „Бацькаўшчыны"

ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ:

1. **У Бэльгіі:** Mr. Karas Leonid, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.
2. **У Ангельшчыне:** **The Whiteruthenian Editorial Foundation 52, Penn Road, London, N. 7. England.**
3. **У Францыі:** Mr. Symaniec Vladimir, 15, rue du Ltn. Boncour, Neuilly s/Seine, France.
4. **У ЗША:** Mr. B. Danilovich, 222 Suydam St. New Brunswick, N. J. U.S.A.
5. **У Канадзе:** Mr. Joseph Corny, 270 Clinton Str. Toronto, Ont., Canada.
6. **У Аргентыне:** Asociacion Bielorusa en la Argentina calle Coronel Sayos 2981, 4 de Junio prov. Buenos Aires. Argentina.
7. **У Аўстраліі:** Mr. Jackievic Donat, 60 Fisher Street East Brisbane, Q-ld, Australia.
8. **У Вэнэцуэлі:** Dudzickj Vladimir, Crucesita a San Miquel 74, Caracas, Venezuela.
9. **У Новай Зэляндыі:** Mr. Karanieuski Marian, R. N. Z. A. F. Station Taieri. Otago. New Zeeland.

ЦАНА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ

1. ЗША	15 цэнтаў
2. Канада	15 цэнтаў
3. Вялікабрытанія . . .	1 шылінг
4. Францыя	40 франкаў
5. Аўстралія	1 шылінг
6. Аргентына	2 пэзо.
7. Бэльгія	5 франкаў

Ува ўсіх іншых краінах раўнаўартасьць 15 цэнтаў ЗША за 1 эгзэмпляр.

З прычыны дэвізовых абмежаваньняў у Нямеччыне грошы за «Бацькаўшчыну» з усіх краінаў паза Нямеччынай просім перасылаць на наступны адрас:

Janka Žučka
19, Place Hoover, Louvain, Belgique.

Найлепшым падаркам на Калядніяя Сьвяты для сваякоў, прыяцеляў і знаёмых будзе запрэнумараваньне для іх газэты «Бацькаўшчыны» на 1953 год. Не адкладайце, але ўжо цяпер перашліце грошы для Прадстаўніцтва «Бацькаўшчыны» ў вашай краіне і адрас таго, каму прыносіце ў калядным падарку газэту «Бацькаўшчыну»!

ЧЫТАНЬНЕ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ЗАДАРМА ЗЬЯЎЛЯЕЦЦА НАЦЫЯНАЛЬНЫМ ПРАСТУПКАМ!